

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra HAANDBOG I VERDENSHISTORIEN. Nyaarstiden

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 566.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig07val-shoot-idm140245218053008/facsimile.pdf> (tilgået 30. april 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Det Sættende Aarhundrede

slog de Württembergske Bønder, og forenede sig med Pfalzgreve Ludvig fra Heidelberg. Nu gik det Slag i Slag, Gøz von Berlichingen sneg sig bort en Nat, det Samme gjorde Bøndernes andre adelige Stalbrødre, og Onsdagen efter Pindse var Feldttøget endt*).

Dog, det gamle Ord, at stakket Dands er snart sprunget, stadfæstedes endnu klarere i Thüringen, hvor Gjendøbernes Patriarch, Præsten Thomas Münzer, og Munken Pfeiffer havde deres Borgeleie i den fri Rigsstad Mühlhausen, og stod i Spidsen for en Hob Daarekiste-Lemmer, der vilde indføre fuldkommen »Frihed, Lighed og Broderskab«; thi de spillede kun Mester i fjorten Dage, til Nedsablingen ved Frankenhause midt i Mai. Her var det Landgreve Philip af Hessen, som gjorde Udslaget, nogle tusind Bønder blev paa Valpladsen, Münzer og Pfeiffer blev Begge henrettede, og dermed endtes Sorge-Spillet i disse Egne, thi i det egenlige Sachsen løftede sig ikke en Haand mod den lovlige Øvrighed**).

Nu er det vist nok, at Fyrsterne og Adelen næsten allevegne misbrugde deres Seier til at myrde Værgeløse og end mere underkue de Fortrykte; men vel var det, at den raa Almue ei fik en Overbaand, den umuelig kunde andet end misbrugt til at forstyre det Borgerlige Selskab og kvæle Oplysning i Fødselen! Tiden har ogsaa viist, at selv Kiøbstæd-Folkene var knap nok modne til den Rolle, de nu, som »Middel-Stand,« skulde spille, og Grunden var naturligviis den samme, som gjør, at en Kronprinds sjelden er moden til Regieringen, naar han skal bestige Thronen; thi selv gode Regenter vil sædvanlig hellere savnes end erstattes, og forsømme derfor gierne deres Eftermænds Opdragelse.

Saaledes forsømde i Middelalderen Geistligheden Adelen og Adelen Borgerskabets Opdragelse, saa hvad der alligevel i Christenheden gjorde den altid farlige Overgang taalelig, var aabenbar Christendommens klosterlige Virkning, hvorved der, selv hos dem, der ei brød sig stort om Evigheden, foregik en menneskelig Udvikling, som kræver, bærer og sikker det Borgerlige Selskab. Her see vi vel bedst Reformationens menneskelige Uundværlighed og borgerlige Fortjeneste; thi i Nyaars-Tiden vil Forstanden raade, og bliver dog, uden tilsvarende Kundskab, nødvendig Mis-Forstand, der i Hverdags-Livet straffer sig selv, som vi kan

*) Sartorius S. 218--90.

**) Walchs Udgave af Luthers Skrifter XV. Sartorius S. 294--348.